

מאוצרות הפרשה

שם במקום שואל: ונכרתה וגו'. יכול מצד זה לצד זה, יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר, תלמוד לומר אני ה', בכל מקום אני. כלומר היא גופה הוקשה לרש"י שמה העונש כרת יהיה על ידי גלות, ועל כך משיב הכתוב "אני ה'" שבטמא שהקריב לא יתקיים הכרת על ידי גלות. ומדוע לגבי ה'ונכרתה' של חמץ רש"י לא שאל שאלה זו? מוכח שה'ונכרתה' היחיד עם הגרשיים שניתן לעשות לו תיקון על ידי גירוש וגלות הוא איסור חמץ. (הגאון ר' חיים ברוך בנצאל שליט"א, גליון א ישיבישער חומש)

והניף את העמר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת יניפנו הכהן (כג, יא)

איתא בסוכה (מ"א.) בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, משחרב בית המקדש התקין רבי יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה וזכר למקדש ושיהא יום הנף כולו אסור. וצ"ב הסמיכות של הנך ב' תקנות, דמשמע שנתקנו יחדיו.

ועל דרך הדרוש אמרו בזה דכיון שהתקין רבי יוחנן שיהיו נוטלין לולב כל שבעה זכר למה שהיה בבית המקדש, הציבור היו מצטערים דהוי רק "זכר" למקדש, ושמה ח"ו לא יבנה עוד, מיד עמד ותיקן גם את התקנה שיהא יום הנף כולו אסור, והיינו שביום ט"ז בניסן לא אוכלים חדש, משום שמערה יבנה המקדש.

[וידוע מה שאמר הגר"ח זצ"ל שהניגון של "בנה ביתך כבתחילה" שבמוסף הרגלים, הוא כמו הניגון של הקינה "אלי ציון ועריה", והיינו שגם כשמתאוננים בנהי וקינה "אלי ציון ועריה" נזכר את התקוה של "בנה ביתך כבתחילה"]. (הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א, גליון רבד הזהב)

כל מלאכה לא תעשו חקת עולם לדרתיכם (כג, לא)

התורה הקדושה מפרטת את דיני יום הכיפורים ואת איסור האכילה ואיסור עשיית מלאכה בו. לאחר מכן מסימת התורה ואומרת: "כל מלאכה לא תעשו חקת עולם לדרתיכם".

הקשה על כך רבי יונתן איבשיץ זצ"ל: מפני מה אמר הכתוב: "חקת עולם לדרתיכם" דוקא על עשיית מלאכה, ולא על איסור האכילה? הוא ביאר, שפעם אחת במהלך ההיסטוריה אכלו כל ישראל ביום הכיפורים מתי ארע הדבר הזה? הגמרא (מו"ק ט.) מספרת, שבזמן שלמה המלך הושלמה בניית בית המקדש ביום השמיני לחודש תשרי. היתה בעם ישראל שמחה גדולה, ובמשך שבעה ימים חגגו, ואכלו ושמחו בהם, ביום י"ד לחודש, שהיה היום השביעי לחגיגות, נכנסו כולם לחג הסוכות וחגגו עוד שבעה ימים נוספים. באותה שנה לא עשו ישראל את יום הכיפורים, והיו דואגים ואומרים: שמה התחייבו כליה? מיד יצאה בת קול ובשרה: "כלכם מזמנים לחיי העולם הבא!"

באותו היום שבו כולם לאהליהם שמחים וטובי לבב, ומצאו כל נשותיהם בטרה. וכל אחד ואחד התעברה אשתו בכך זכר. כעבור תשעה חדשים ילדו כולם בנים זכרים. זה היה יום הברית הלאומי... או אז ידעו כולם שהקב"ה שמח בזה שאכלו ביום הכפורים.

מאחר שפעם אחת אכלו ישראל היום הכפורים לא נאמר "חקת עולם" על עינוי האכילה והשתיה, אולם על איסור המלאכה אכן נאמר "חקת עולם", משום שגם בימי שלמה, כשאכלו ושתו, מכל מקום לא עשו מלאכה ביום הכיפורים. (רבי בן ציון מוצפי שליט"א – דורש ציון)

לנפש לא יטמא בעמיו (כא, א)

הקשה בהר צבי קושיא עצומה, הנה כאן מבואר בפסוק שכהן גדול אסור לו להיטמא לנפש, וקשה ע"כ הא מצינו שכאשר הוציאו להורג את רבי שמעון בן גמליאל שהיה מעשרה הרוגי מלכות נטל רבי ישמעאל כהן גדול את ראשו וצרח עליו בקול מר כשופר איה הלשון הממהרת להגות באמרי שפר וכו', ואיך בתור כהן גדול טימא עצמו רבי ישמעאל בטומאת מות שלא לצורך? ותירץ ע"כ רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל בספרו אבן ישראל, דקושיא מעיקרא ליתא, דהרי אמרו בכתובות ק"ג: אותו היום שמת רבי יהודה הנשיא בטלה כהונה, והיינו משום נשיאותו. וכך פסק הרמב"ם (אבל פ"ג ה"י) נשיא שמת הכל מיטמאים לו אפי' כהנים, והרי רשב"ג היה נשיא והוא מת ובטלה כהונתו של ר"י, לכך נטמא לו ר"י כה"ג.

כי אם לשארו הקרוב אליו לאמו ולאביו (כא, ב)

האבן עזרא מבאר הטעם שהקדים אמו לאביו, משום שעל פי רוב הזכר חי יותר מנקבה. ולפי"ז קשה ביותר למה להלן בפרשת טומאת כהן גדול בפסוק י"א כתוב לאביו ולאמו לא יטמא. למה שם הוקדם האבא לאמא? וי"ל אומר האמרי בינה, הציווי שנצטווה כה"ג לאביו ולאמו נאמר במדבר ושם היו רק אהרן ובניו, ולאחר מותו כבר ההורים, וד"ל נאמר רק לאלעזר שנעשה כה"ג לאחר מות אהרן, ולא לעזר לא שייך לומר בתור כהן גדול לאמו ולאביו היינו קודם האמא כי אם האבא חי אז הוא לא כה"ג והאופציה היחידה שהדין הזה יהיה נפק"מ בשבילו זה רק אם האבא ימות קודם האמא, ולכן הוקדם האבא לאמא.

אמר אלהים לדרתיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מלפני ה' (כב, ג)

היה מעשה באחד שנכשל ואכל חמץ בפסח. הוא הגיע אל ה"שואל ומשיב" וביקש תיקון תשובה, וה"שואל ומשיב" שלח אותו לבעלזער רב. והוסיף לו ה"שואל ומשיב" שיבקש מהבעלזער רב את המקור לתיקון התשובה שיורה לו. הלך אותו אחד אל הבעלזער רב, ולאחר ששמע את המעשה הורה לו הבעלזער רב שישע לארץ ישראל. בעל המעשה ביקש בשליחות ה"שואל ומשיב" לדעת מה המקור לתיקון התשובה הזה, והבעלזער רב השיב לו: בפסוק בשמות (יבטו) המדבר על הכרת לאוכל חמץ נאמר "כי כל אכל חמץ ונכרתה הנפש ההוא מישראל" והטעם על המילה 'ונכרתה' הוא גרשיים, אם כן התיקון לעוון זה שעונשו כרת, הוא שהאדם יתגרש ממקום מגוריו ויגלה למקום אחר, ואם כבר למקום אחר אז כבר ראוי שיהיה לארץ ישראל. חזר בעל המעשה אל ה"שואל ומשיב" וסיפר לו מה אמר לו הבעלזער רב ואת המקור. מיד הקשה ה"שואל ומשיב": הרי יש עוד כרת בתורה שיש עליו טעם גרשיים, בפרשת השבוע – טמא שניגש להקריב עונשו כרת, ואף שם הטעם של המילה 'ונכרתה' הוא גרשיים. וה"שואל ומשיב" ביקש מבעל המעשה שישוב אל הבעלזער רב עם השאלה.

בעל המעשה שב אל הבעלזער רב ועל אתר השיב הבעלזער רב: בטמא שניגש להקריב אכן כתוב ונכרתה עם טעם גרשיים, אבל רש"י

בשיגרה – קשה להבחין במציאות של הנס

יְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה' לְרַצְוֹנְכֶם תִּזְבְּחוּ. (י"ט, ב')

ובברכות (דף נ"ד): נאמר - "אמר רב יהודה אמר רב, ארבעה צריכין להודות: יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא". לכאורה יש לתמוה: מדוע תקנו חז"ל חובה מיוחדת של הודאה – דווקא לארבעה אלו, והלא הקדוש ברוך עושה עמנו חסדים וניסים בכל יום, וכמו שאנו אומרים בברכת 'מודים' בתפילת העמידה: 'על ניסוך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת'?

טרם ניישב את הקושיה, יש להקדים את המעשה הבא: דיויד, יהודי תושב ארצות הבית, היה עובד קשה לפרנסתו. את יום העבודה הארוך, היה מסיים מיד ערב קרוב לשעה עשר בערב. מיד לאחר מכן היה דיויד מגיע לביתו, אוכל ארוחת ערב, מתקלח ועולה על יצעו קרוב לחצות. כך נהג לעשות מידי יום. לילה אחד, כשעה לאחר שנרדם על מטתו אחרי יום עבודה מתיש, שמע לפתע דיויד צפירות עזות של רכב, מתחת לבנין המגורים בו גר. לשמוע צפירות של רכב בכל שעה אחרת – זהו דבר מטריד עד מאד, לא כ"ש כאשר השעון הורה על השעה אחת אחר חצות. דיויד תהה לעצמו מיהו המטרידן, ומשך את השמיכה עד מעל לאזניו, כדי לעמעם, ולו במעט, את הרעש, אך ללא הועיל. לאחר שכיבה חסרת מעש, קם דיויד וניגש אל המרפסת. הוא הביט לרחוב, וראה את וויליאם שכנו יושב ברכבו וצופר. רכב זר חסם את הכניסה לחנייה שלו, ווויליאם הזועם שרצה לחנות בה בכל מחיר – לא בחל בשום דרך כדי להשיג את מטרתו. "האם אינך שם לב שאתה מפריע לכולם לישון?! זעק דיויד ממרום דירתו בקומה השלישית, אך הדברים כלל לא עשו רושם על וויליאם. "אם אני לא ישן במטתי, מצדי שאף אחד לא יישן!" הכריז בקול, והמשיך לצפור ולהרעיש, בחוסר התחשבות. דיויד העיף כבר לא ידע את נפשו. ביאושו כי רב, תפס את החפץ הכבד הראשון שנקרה לידי – מהדק סיכות גדול, וללא מחשבה יתרה, זרק אותו בעוצמה על שמשות הרכב של וויליאם. השמשה התנפצה, רסיס אחד פגע לווייליאם סמוך לעין, והוא נזקק לטיפול רפואי... באותו לילה השקט שב לשרור, אך כבר כעבור יומיים קיבל דיויד הזמנה לבית המשפט. שכנו הפצוע תבע אותו לדין, בגין תקיפה וגרימת נזק לתובע ולרכושו. סנגורו של דיויד תיאר בפרוטרוט את השתלשלות האירועים. הוא טען בפני השופט, שכל אדם מן הישוב, אשר מטרידים את מנוחתו במשך זמן כה רב באמצע הלילה, לאחר יום עבודה מתיש וארוך, עלול להגיע למצב בו הוא לא שולט על מעשיו. "יש להתחשב בנסיבות שקדמו לאירוע זריקת החפץ, ואין להענישו!" סיים את דבריו. כנגדו טען הקטגור, שאין להתחשב כלל באירועים שקדמו למעשהו של הנאשם. "האם כל אדם יכול ליטול את החוק לידיים?!" תמה עורך דינו של וויליאם, "יש למצות את הדין את המזיק, למען יראו וייראו!" לאורך כל המשפט, הרבה השופט לתקוף את דיויד על מעשהו. הוא שיסע שוב ושוב את עורך דינו, ולא נתן לו כמעט להתבטאות. "חייבים אחת ולתמיד להפסיק את האלימות!" היה משפט עליו חזר מספר פעמים, "אם אנשים אלימים יידעו שיש השלכה למעשיהם, נגע האלימות יעקר ממחוזותינו!" טען ללא הרף. ביום בו אמור היה להינתן פסק הדין, עורך דינו של דיויד הכין אותו לגרוע מכל. "ככל הנראה השופט יגזור עליך מאסר ממושך, וקנס כספי כבד", אמר. סחרחרת נפלה על דיויד לשמע הדברים. הוא תר בעיניו אחר סמואל בנו בכורו, שליווה אותו עד כה בכל הדיונים, אך לשוא, הוא לא נכח באולם בית המשפט. 'דווקא ביום מכריע זה, לא מצא סמואל לנכון לעמוד לצדי ברגעים הקשים?!' תמה דיויד, אך לא היה לו זמן להרהר בכך. השופט עשה את דרכו לקתדרה עליה ישב. משום מה, עיניו היו עצומות למחצה, ובקושי רב הצליח לפותחן. "לאחר ששמעתי את שני הצדדים", פתח השופט בהקראת פסק הדין, "ולאחר שעיינתי בראיות שהונחו לפניי, החלטתי לזכות את הנאשם מכל אשמה!". הלם אחז בכל הנוכחים, איש לא הבין, כיצד ניתן פסק דין זה – זאת בניגוד גמור לכל מהלך המשפט. דיויד המאושר מיהר לביתו לעדכן את בנו, ונדהם לגלותו ישן שנת ישרים על מטתו. "מה דחוף לך לישון בדיוק כעת?" דחק בו לקום, "בודאי תשמח לשמוע שיצאתי זכאי!" "לא שיערתי אחרת", השיב הבן בפיהוק גדול. "ונדמה לי שיש לי חלק בזיכוי!" הוסיף לתדהמת האב. סמואל החל מספר: "לאורך כל המשפט, שמתי לב שהשופט כלל לא מטה אוזן לטענותיך! הוא לא לוקח בחשבון את הסבל הגדול שאתה עברת, ונראה שהדבר לא 'מזיז' לו. החלטתי לתת לו את ההרגשה שאתה חשת, בטרם עשית את המעשה שבגיני הועמדת לדין. כל הלילה האחרון לא ישנתי. הגעתי עם הרכב מתחת לביתו של השופט, ופשוט צפרתי וצפרתי. ללבו הקשוח של השופט, שלא הצליח באותה לילה להירדם, חדרה סוף סוף ההבנה למעשיך, והוא החליט לזכותך..."

למדנו, שפעמים רבות אדם אינו מסוגל להבין את הקושי כאשר הוא עצמו נמצא במציאות שגרתית מבורכת. רק כאשר משתנה מצבו וחש הוא בקרבו את הסבל, או אז מסוגל הוא להבין את מציאות אחרת.

ומכאן, תשובה לשאלתנו: שכן כדי להודות הודיה כנה ואמיתית הבאה מעמקי הלב – קודם לכן על האדם לחוש שישתנה מצבו לרעה, ורק בזכות הטובה הגדולה שנעשתה עמו – שב מצבו והשתפר. כאשר לא נעשה שום שינוי במצבו של האדם, והוא נותר טוב כפי שהיה קודם לכן – אף שבדאי יש סיבה גדולה להודות על כך, אך קשה לאדם להרגיש בדבר שבשגרה, כטבע ומנהגו של עולם. אי לכך, לא תקנו חז"ל להביא קרבן תודה על כל הטובות שעושה עמנו הקדוש ברוך הוא יום יום, אלא דווקא באותם מקרים היוצאים מגדר השגרה – עליהם תקנו חז"ל חובת הודאה מיוחדת. רק כאשר האדם חש בגופו את הסכנה בה היה שרוי, ואעפ"כ ניצל ממנה – או אז תהיה הודאתו מתוך הכרה והרגשה עמוקה. (מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

האם מותר לבן להשליך חפצים ישנים מבית הוריו בלי רשותם

שאלה: מעשה באחד שבא לעזור להוריו המבוגרים להכין את הבית לקראת חג הפסח, ובמהלך סידור הבית נתקל בהרבה חפצים ישנים חסרי כל ערך שכבר לא יבואו לידי שימוש, אך הוריו ממאנים להשליכם לפח, [כדרכם של בני הדור הקודם שהיו חסים על ממונם ולא היו מורגלים בתרבות החד פעמי כבני דורנו...] אולם כעת הוא יודע שגם אם ישליך חלק מן החפצים לא יידעו הוריו מכך לעולם ולא יתגרם להם עוגמת נפש עי"ז. האם מותר לבן להשליך את החפצים לפח האשפה בלי ידיעת הוריו ובלי רשותם? תשובה: הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א הורה שאסור לבן לעשות בחפצי הוריו כלום ללא הסכמתם. וכן הסכימו הגאונים רבי יעקב מאיר שטרן, רבי נפתלי נוסבוים, רבי שמאי גרוס שליט"א. והוסיף הגר"ש גרוס דמ"מ מותר לו להניח את כל החפצים המיותרים יחד בשקית גדולה המיועדת להשליך לאשפה, ויראה להוריו השקית ויבקשם להתבונן האם הוא יכול להשליך את השקית, והרבה פעמים יסכימו בדיעבד למעשיו ויניחוהו להשליך את רוב החפצים שבשקית. והגאון ר"ע פריד שליט"א השיב שאם ברור לו שבדיעבד כשיראה האב את המקום המסודר יתרגז במה שעשה, ורק כשרואה את החפצים הישנים אינו מסכים להשליכם, אולם כשרואה את המקום פנוי אין דעתו נתונה על החפצים שהיו שם ואינם, אינו עובר בזה על כיבוד אב ואם ומותר לו לעשות כן. אבל אם יש לו צד שהדבר יגרם צער לאביו לא יעשה כן חלילה. (וישמע משה)

איך חותכים צולה לצלחת? אישית כמותה לחתוך רק צולה פצאית?

תשובה על חידה פר"ש: איסור כלאים - בהמתך, שדך, ובגדך. תשובה לחידה: האדון שוקל 121 ק"ג, המוזהר 15 ק"ג והתיק 6 ק"ג.

גני הדר-עמישב: משפחת כ"ץ לאירוסי הבת - משפחות מישקובסקי - קצנלבון (מרכז העיר) להולדת הבת הנינה

חידה שבועית

מזל טוב

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

